

Krizový plán GJJ Litoměřice

Adresa a název školy:

Gymnázium Josefa Jungmanna

Svojsíkova 1

41201 Litoměřice

Ředitelka školy:

RNDr. Bc. Radka Balounová, Ph.D.

Krizový intervenční tým:

Vedení školy

Školní poradenské pracoviště

Vypracovala:

Mgr. Andrea Skokanová

Metodik prevence

Obsah

1. ZÁŠKOLÁCTVÍ:	4
2. VÝSKYT TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ	4
3. OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY	5
4. KONZUMACE ALKOHOLU	5
5. ŠIKANA	6
6. KYBERŠIKANA	7
7. KRÁDEŽE A VANDALISMUS	8
8. RASISMUS, XENOFOBIE, EXTREMISMUS, ANTISEMITISMUS	9
9. SEBEPOŠKOZOVÁNÍ, PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY	10
SEBEPOŠKOZOVÁNÍ	10
PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY	10
10. TÝRÁNÍ A ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ, DOMÁCÍ NÁSILÍ	11
SYNDROM CAN – CHILD ABUSE AND NEGLECT (ZANEDBÁVANÉ, ZNEUŽITÉ DÍTĚ)	12
SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ:	12
SEXUÁLNÍ RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	12
11. NETOLISMUS	13
12. NÁBOŽENSKÁ Hnutí	15
13. PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM	16
14. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ A VE SPORTU	17

Krizový plán školy je dokument, který specifikuje a blíže určuje postup pracovníků školy po zjištění takového porušení školního řádu, které spadá do kategorie rizikového chování žáků a je součástí Primárního preventivního programu školy.

Krizový plán školy je dokument, který informuje o rizikovém chování žáků ve škole, navrhuje preventivní opatření a poskytuje návod postupu při řešení rizikového chování. Je součástí Školního preventivního programu a je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu.

Krizový plán také obsahuje informace pro žáky, kteří sami potřebují pomoc, nebo chtějí zamezit rizikovému chování vyskytujícím se v jejich školním prostředí. Ukazuje jim možnost, jak postupovat.

Krizový plán školy vychází z těchto dokumentů:

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č. j. 14423/99-22

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. 21149/2016)

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č. j. 11696/2004-24

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociální a právní ochraně dětí

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních, č.j. 16227/96-22

Prevence je na naší škole zajišťována prostřednictvím Preventivního programu školy a systému prevence. PPŠ je každoročně vyhodnocován a aktualizován. V prevenci se zaměřujeme na předcházení rizikovému chování.

Cílem krizového plánu je eliminovat či minimalizovat škody v případě, kdy k projevům rizikového chování ve školním prostředí dojde. Má sloužit jako pomocný manuál pro všechny pedagogické pracovníky a zároveň má být k dispozici rodičům, kteří tak mají možnost seznámit se s vnitřními postupy školy a sledovat je.

Pokud zjistíme rizikové chování, postupujeme podle následujících pokynů.

Krizové oblasti:

1. Záškoláctví:

Rodiče či plnoletí žáci mají povinnost nejpozději do 3 dnů od počátku absence informovat školu či třídního učitele o důvodech absence. Pokud k tomu nedojde, je možné situaci vyhodnotit jako záškoláctví.

Doporučený postup řešení zjištěného záškoláctví: Dle školního řádu

1. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, snažíme se navodit změnu a najít dlouhodobá opatření k nápravě
2. Je-li záškoláctví ve větším rozsahu a máme podezření na závislosti či psychické problémy spolupracujte s PPP nebo centry – SPC, OSPOD, SVP...
3. Jestliže se žák/yně nezúčastní vyučování po dobu nejméně 5 vyučovacích dnů a jeho/její neúčast není omluvena, vyzve ředitelka školy žáka/yni (je-li nezletilý/á, jeho/jejího zákonného zástupce), aby neprodleně doložil důvod nepřítomnosti; zároveň upozorní, že jinak bude žák/yně posuzován/a, jako by vzdělávání zanechal/a.
4. Žák/yně, který/á do 10 dnů od doručení výzvy do školy nenastoupí nebo nedoloží důvod nepřítomnosti, je posuzován tak, jako by vzdělávání zanechal/a posledním dnem této lhůty; tímto dnem přestává být žákem/kyní školy.

Výchovná opatření při prokázaném záškoláctví

1. Žák bude potrestán důtkou ředitele školy či dvojkou z chování.
2. Je možné i vyloučení ze školy.

2. Výskyt tabákových výrobků

Žáci i zaměstnanci školy mají zakázáno kouřit v areálu školy, zákaz se týká i elektronických cigaret. Užívání návykových látek, pití alkoholu a kouření, je žákům zakázáno nejen ve škole, ale i na akcích pořádaných školou. Přísně zakázáno je také nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových a stimulačních látek.

Doporučený postup při výskytu tabáku:

1. Zamezit žákovi v další konzumaci tabákových výrobků a odebrat mu je.
2. Zjistit, zda žákovi nehrozí nebezpečí z předávkování
3. V případě ohrožení zdraví žáka, volá škola záchranku
4. Ten, kdo našel tabákové výrobky u žáka, podá informaci třídnímu učiteli, metodikovi prevence a bude sepsán stručný záznam o události. K situaci se vyjádří i žák
5. Vyrozmění vedení školy (spolupráce se ŠPP)
6. Informování zákonného zástupce, případně OSPOD
7. Informování o způsobech pomoci

Výchovná opatření při prokázaném požití tabákových výrobků

Za konzumaci tabáku škola vyvodí sankce podle školního řádu.

3. Omamné a psychotropní látky

Ve školním řádu je napsáno, že užívání omamných a psychotropních a návykových látek, pití alkoholu a kouření je žákům a všem zaměstnancům školy zakázáno nejen ve škole, ale i při akcích pořádaných školou. Zakázáno je také držení a distribuce těchto látek.

Doporučený postup při výskytu OPL u žáka

1. Nejprve žákovi zabráníme v další konzumaci OPL a odebereme mu je.
2. Zjistíme, jestli žákovi nehrozí nebezpečí u přílišné konzumace.
3. V případě nebezpečí, škola volá záchranku.
4. Pokud známe látku, kterou došlo k intoxikaci, předáme ji lékaři.
5. Informujeme třídního učitele, metodika prevence, který sepiše zápis o události, ke které se vyjádří i žák.
6. Informování vedení školy a zákonného zástupce
7. Pokud žák není schopen účastnit se vzdělávání, vyzvedne si ho rodič.
8. V případě opakování, informuje škola OSPOD.
9. Rozlišujeme distributora (jedná se o trestný čin) a konzumenta (porušení školního řádu).
10. Konzumaci alkoholu sankcionujeme podle školního řádu (snížená známka z chování a podmíněčné vyloučení ze školy).
11. Stejně postupujeme i tehdy, jestliže do školy přišel žák pod vlivem omamných látek a nemůžeme prokázat, že k intoxikaci došlo ve škole.

Doporučený postup při zjištění distribuce OPL ve škole

1. V ČR je zakázáno distribuovat omamné a psychotropní látky, množství látky nehraje roli, jedná se o trestný čin.
2. V případě přechovávání hraje množství látky důležitou roli (přestupek, trestný čin)
3. V případě **distribuce musí školy vždy** informovat příslušné oddělení Policie ČR
4. U osoby mladší 18 let musí škola vyzvednout i zákonného zástupce a OSPOD

Doporučený postup při objevení omamných a psych. látek ve škole

1. Pracovník školy ihned informuje vedení školy o nález.
2. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vložíme látku (vzorek) do obálky.
3. Označíme obálku datem, místem a časem nález. Ověříme razítkem školy a uschováme v trezoru.
4. Informujeme Policii ČR, předáme vzorek k identifikaci.

4. Konzumace alkoholu

Žáci i zaměstnanci školy mají zakázáno ve škole i mimo ni užívat návykové látky (tedy i alkohol). Zákaz se vztahuje i na školní akce. Zákaz se vztahuje na nošení, držení a distribuci (viz školní řád).

Doporučený postup při prokázaném požití alkoholu ve škole:

1. Zamezit další konzumaci a za přítomnosti svědka alkohol žákovi odebrat.
2. Jestliže je ohroženo žákovo zdraví, voláme záchranku.
3. Informujeme vedení školy, třídního učitele a metodika prevence, sepiše záznam o události, ke kauze se vyjádří i žák (pokud nechce, dáme do zápisu). Při zápisu je přítomno vedení školy.

4. Škola vše oznámí zákonnému zástupci žáka, jestliže žák není schopen pokračovat ve výuce, vyzvedne si ho rodič.
5. Pokud se jedná o opakované požití, informujeme OSPOD
6. Nabídneme pomoc v podobě vhodných kontaktů na odborníky.

Výchovná opatření při prokázaném požití alkoholu: Škola vyvodí sankce dle školního řádu (dvojka z chování a podmíněčné vyloučení ze školy).

Doporučený postup při nálezů alkoholu ve škole:

1. Nalezenou tekutinu netestujeme.
2. O nálezů informujeme vedení školy, metodika prevence, výchovného poradce
3. Nalezenou tekutinu předáme vedení školy
4. Nálezce sepiše stručný záznam o události a předá jej metodikovi (kdy, kde

5. Šikana

Šikanování je chování, které je vedeno s cílem ublížit jednotlivci či skupině osob. Jedná se o opakované fyzické či psychické útoky vůči tomu, kdo se nemůže nebo neumí bránit. Může se jednat i o sexuální obtěžování či zneužívání. Šikana ale může mít i podobu přehlížení či ostrakismu.

Dnes se násilí často přesouvá do kybernetického prostoru = kyberšikana. Patří sem útoky prostřednictvím emailů, sms zpráv, sociálních sítí apod.

Šikana je nebezpečná v tom, že může vést k celoživotním psychickým a zdravotním problémům oběti. Odhalit šikanu není jednoduché.

Vycházíme z metodického doporučení MŠMT 2016 (č.j. MŠMT-211492016).

Varovné projevy možné šikany

- žák je v průběhu přestávek sám, s nikým nekomunikuje, ostatní o něj nemají zájem
- má strach mluvit před třídou, je nejistý a ustrašený
- pokud se jedná o skupinovou práci, nikdo si ho nevybere
- v průběhu přestávek se zdržuje v blízkosti učitele
- zhoršuje se mu školní prospěch
- mívá zničené věci
- zvýšila se jeho absence ve škole apod.

Projevy šikany (přímé):

- posměšné poznámky, nadávky, ponižování, verbální hrubost
- bezdůvodná kritika, pohrdání
- vydírání žáka, nátlak
- plnění nesmyslných příkazů
- fyzické útoky a agresivita vůči žákovi apod.

Doporučený postup při zjištění šikany:

1. odhalit šikanu
2. vyšetřit
3. změnit – napravit
4. pomoci – léčit

Metody vyšetřování a nápravy jsou volené podle stupně závažnosti šikany. Nejprve se snažíme řešit problém šikany svými silami, teprve tehdy, když toho nejsme schopni, se obracíme na odborníky. V případě zjištění šikany spolupracuje výchovný poradce, metodik prevence a třídní pedagog, popř. se obracíme na odborníka z PPP v Litoměřicích.

Vždy je důležitá pomoc rodičů!

1. V počátcích se snažíme problém šikany řešit sami (první až třetí stadium):

skupina nepřijala normy a náprava je možná

a) vyšetřování probíhá ve škole, bez zásahu odborníka

- zjišťujeme co nejvíc informací (volíme formu rozhovoru se svědky)
- individuální pohovory s aktéry (svědky, agresorem a obětí, aniž by došlo k jejich setkání)
- snaha o zajištění co největšího bezpečí
- rozhovor s agresorem (vždy v přítomnosti celého týmu)

b) náprava je nejčastěji realizována pomocí trestu, který by měl vést k zastavení agresivity a přijetí obecných norem

- pohovor s agresorem (i rodiči)
- potrestání před třídou (jedná se o závažné porušení školního řádu a trest musí být adekvátní druhu provinění)
- vysvětlení přijatých opatření a pojmenování viníků
- ochrana oběti (pomoc silnějších – hvězd třídy, kamarádů, zvýšený dohled pedagogů, bezpečnější prostředí díky trestům pro viníky – vím, že se mohu bránit)

c) realizace pomoci

- přesvědčení skupiny o nutnosti změny vztahů a vzájemné pomoci – nová pravidla
- zvýšená péče ŠMP, výchovného poradce a třídního učitele v ozdravném procesu (hry, diskuse, dotazníky)
- podpora ve schopnosti bránit se šikaně
- práce s agresorem: stanovení pravidel a nastavení případných trestů při jejich neplnění, náprava chování, změna hodnotového systému, popř. pomoc odborníka (PPP.)

2. **Pokročilá šikana:** pravidla jsou většinou kolektivem přijata (čtvrtý a pátý stupeň)

- škola není schopna sama řešit, a proto spolupracujeme s odborníky (PPP, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR)
- ochrana a podpora oběti (izolace od agresora)
- vzájemná spolupráce pedagogů při vyšetřování, které je vedené předem dohodnutým způsobem
- (vše psát)
- výchovná komise (5 členů – včetně ředitele školy a zástupce rodičů – ne agresora) max. 30 minut
- izolace agresora od pomocníků (nemohou se domluvit na výpovědi a ovlivňovat ostatní)
- nahlášení policii a následné vyšetřování
- vyhledání pomoci oběti (PPP, psychiatr, psychoterapeut...), popř. odchod oběti do jiné školy
- náprava je velmi složitá

6. Kyberšikana

Doporučený postup při zjištění kyberšikany

1. Je nutné ochránit oběť

2. Informovat vedení školy, metodika prevence a výchovného poradce, ŠPP, třídního učitele
3. S podporou ICT kolegů zajistit důkazy
4. Provést šetření (buď individuálně nebo pomocí případové konference), důkladně vyšetří všechny souvislosti se zjištěným incidentem
5. Provést zápis (metodik prevence)
6. Informovat zákonné zástupce oběti i agresora
7. Při větší závažnosti spolupracovat s Policií ČR
8. Zvolit vhodné sankce (buď prostřednictvím školního řádu, nebo Policie, OSPODU)
9. Na třídních schůzkách seznámíme ostatní zákonné zástupce, že se ve třídě řešila kyberšikana a sdělíme jim, jak se bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti
10. Požádáme zákonné zástupce o spolupráci
11. Seznámíme obecnou formou ostatní žáky s daným případem a znovu přečteme školní řád

7. Krádeže a vandalismus

Krádeže, zejména mobilních telefonů, peněz a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat

Prevence vede žáky k tomu, aby byli schopni rozpoznat protiprávní jednání, byli všímací ke svému okolí a pokud budou svědky tohoto jednání, ohlásí vše nějakému pedagogovi.

Je nutné informovat žáky a jejich zákonné zástupce, aby žáci nenosili cenné předměty do školy.

Případně je mohou odkládat na místa k tomu určená.

Pokud bude žákům doporučeno nenosit do školy věci nesouvisející s vyučováním, nelze se přesto odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech jednostranně zprostit a za cennosti se odpovídá do výše stanovené občanským zákoníkem; pokud budou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

Žáci musí být na začátku roku poučeni o bezpečnosti a ochraně zdraví a je třeba se věnovat i problematice vzniklých škod na školním majetku. Žáci by měli vědět, že jsou odpovědní za škody, které způsobí.

Doporučený postup při zjištění krádeže

1. Pořídít záznam o události na základě výpovědi poškozeného a možných viníků (pokud se nikdo nepřizná, tak jen poškozený)
2. Věc předat orgánům činným v trestním řízení (Policie ČR) nebo informovat rodiče žáka, nebo žáka samotného, že má tuto možnost
3. V případě odhalení viníka (mladší 18 let), je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany a současně vše nahlásit Policii ČR

Doporučený postup při vandalismu:

1. Při zjištění vandalismu zjistit rozsah vzniklých škod (každý je odpovědný za škody, které způsobil)
2. Zjišťování viníka
3. Vyhotovení písemného záznamu o události a pořízení fotodokumentace poškozeného majetku
4. Jestliže je viník známý, může na něm (jeho zákonném zástupci), škola vymáhat nápravu nebo finanční náhradu škody

5. Pokud nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradě škody, může ji škola vymáhat náhradu soudní cestou

8. Rasismus, xenofobie, extremismus, antisemitismus

Extremismus je definován jako porušování či neuznávání základních etických, právních a jiných společenských standardů, zejména ve spojení s verbální nebo fyzickou agresivitou, násilím nebo hrozbou násilí. Je motivován zejména rasovou, národnostní, náboženskou či sociální nenávisť.

Rasismus je chování, které nepřiměřeně či negativně hodnotí, v případě tvrdého rasismu i poškozují skupiny lidí na základě přisouzení biologického, rasového či národnostního původu.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které vnímáme jako cizí a v krajních případech vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování.

Antisemitismus je spojen s napadáním objektů židovského charakteru.

Prevence tohoto chování:

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance. Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativních spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Mezi rizikové chování žáků patří:

- verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení anebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu
- propagace a agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy i mimo ni a snaha o získání nových stoupenců mezi spolužáky

Doporučené postupy:

1. Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
2. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
3. V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabídneme jim spolupráci.
4. V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii České republiky (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí)
5. Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskusi se žáky.
6. pokud se rasistické a xenofobní chování opakuje, můžeme postupovat jako u řešení šikany

<https://www.clovektisni.cz/>

9. Sebepoškozování, poruchy příjmu potravy

Sebepoškozování

Jedná se o záměrné ubližování sobě samému. Sebepoškozování může být dlouhodobé i přechodné. U většiny případů jde o účelovou záležitost, může mít zástupnou roli iniciačního obřadu, nebo je to snaha získat pozornost okolí nebo způsob, jak se vypořádat se svým psychickým stavem a neschopností zvládat problémy.

Sebepoškozování je závislost.

Preventivní aktivity:

Informovat žáky o problematice sebepoškozování. Posilování sebevědomí a sebehodnocení. V preventivních programech se zaměřit na zvládání stresu, vytvářet bezpečné prostředí. Podat informace o tom, kam se mají žáci obrátit o pomoc (metodik prevence, třídní učitel, Linka důvěry)

Důvody pro sebepoškozování.

- vztahy v rodině
- vztah k sobě
- vztahy s vrstevníky
- dosažení viditelného zranění (jde léčit)
- snaha zkusit něco nového atd.

Formy sebepoškozování:

- ostrým předmětem
- žhavým předmětem či ohněm
- píchání a škrábání se ostrými předměty
- extrémní kousání nehtů, vytrhávání vlasů atd.

Doporučené postupy:

1. Pokud se jedná o závažné riziko ublížení si nebo přímé ohrožení života, kontaktujeme psychiatrické oddělení či kliniku spádové nemocnice i nedobrovolně (cílem je zabránit vážnému poškození zdraví)
2. Zabráníme žákovi v pokračování a ošetříme ho
3. Informujeme třídního učitele, metodika prevence a vedení školy
4. Informujeme rodiče a doporučíme jim návštěvu odborného pracoviště (kontakty)
5. Provedeme záznam
6. Spolupracujeme s odborníky z PPP a s žákem komunikujeme

Poruchy příjmu potravy

Nemocem, které řadíme mezi poruchy příjmu potravy, se odborně říká mentální anorexie, bulimie a záchvatové přejídání. Mohou se vyskytovat i v kombinaci. Postihují chlapce i dívky. Je nutná pomoc odborníka.

Typické příznaky:

- rychlé zhubnutí
- zvracení či záchvatovité přejídání
- v obou případech se žák vnímá jako tlustý
- dostaví se poruchy spánku a nesoustředěnost
- kožní problémy, zhoršená kvalita vlasů, problémy se zuby

Doporučený postup:

1. Informujeme třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence a vedení školy
2. Třídní učitel informuje zákonné zástupce žáka
3. Pokud rodiče odmítají situaci řešit, je nutné se spojit s pediatrem, psychopediatrem a OSPOD a požádat o další varianty řešení
4. Doporučíme nebo zprostředkujeme kontakt s lékařem, psychologem, psychiatrem
5. Učitel není psycholog!

<http://www.anabell.cz/>

10. Týrání a zneužívání dětí, domácí násilí

Domácí násilí má neblahý vliv na zdravý vývoj žáka a ovlivňuje jejich chování. Ovlivňuje vývoj žáků v oblasti psychické i fyzické. Domácí násilí není typickým školním jevem, ale ovlivňuje i chování žáků ve třídě. Domácí násilí může vést k různým formám rizikového chování (záškoláctví, sebepoškozování atd.). K násilnému chování řadíme i ekonomické zneužívání a sociální izolování. Násilí se obvykle stupňuje. Dochází k němu v cyklech.

Ve všech formách domácího násilí může dítě vystupovat jako oběť i jako svědek. Pokud je dítě přítomno domácímu násilí, považuje to WHO za psychické týrání dítěte.

Pokud se dítě učitelu svěří, mělo by slyšet:

1. To, co se doma odehrává, není tvoje vina ani vina sourozenců
2. Zodpovědný je ten, kdo násilí vykonává
3. Je správné, že to někomu říkáš.
4. Obrátíme se na odborníky

Typické příznaky:

- různá poranění, pohmožděniny, popáleniny, modřiny, škrábance, opakované zlomeniny
- neochota o zraněních hovořit, strach z TV
- nošení dlouhých rukávů
- záškoláctví
- zvýšená agresivita vůči ostatním
- strach z návratu domů, útek z domova

Doporučený postup:

1. Učitel musí jednat v okamžiku, kdy se mu dítě svěří nebo pokud zjistí dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti.
2. Okamžitě musí kontaktovat Policii ČR či OSPOD tehdy, když se násilí prokáže.
3. Není nutný kontakt rodičů (ochrana dítěte)
4. Rolí učitele je předat informace a obrátit se na odborníky (azylová centra, dětská krizová centra)

Preventivní aktivity:

Škola by se měla zaměřit na budování bezpečného klimatu. Schopnost řešit konflikty nenásilným a bezpečným způsobem. Žáci by měli mít informace o tom, kdo jim pomůže, když budou v ohrožení (Linka bezpečí). Informovat žáky o různých podobách domácího násilí a o právech dětí.

Syndrom CAN – Child Abuse and Neglect (zanedbávané, zneužívané dítě)

Převažuje úzkost, zvýšená citová podrážděnost, agresivní chování, útky z domova, problémy se sociálními kontakty, izolovanost apod.

Jedná se o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Dítě (žáka) nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny.

Příznaky syndromu CAN se objevují ve fyzickém vzhledu žáka a mění i chování (podobně jako u fyzického týrání a zneužívání dětí).

Typické příznaky:

- Změny v chování žáka: úzkost, nezáměr o okolní dění, podrážděnost, agresivita
- Problémy se sociálními kontakty
- Strach z odchodu domů, útky z domova
- Některé známky zanedbávání: hlad, podvýživa, špatná hygiena, vyčerpání, touha po pozornosti dospělého atd.

Doporučený postup:

1. Navázání kontaktu se žákem (kdokoliv, komu žák věří)
2. Informace od spolužáků
3. V případě zjištění a potvrzení syndromu CAN učitel nepostupuje sám, ale informuje pediatra, OSPOD, místní oddělení Policie České republiky či další odborníky (podle závažnosti případu).
4. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má zákonnou povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení.
5. V případě podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost na OSPOD
6. Informace o Lince bezpečí, krizovém centru

Preventivní aktivity:

Informovat žáky o dětských právech, o vztazích mezi rodinnými příslušníky a vzájemných hranicích lidského chování. Podat informace o tom, kam se obrátit v případě potřeby.

Sexuální zneužívání:

Sexuální zneužívání Je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele.

Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem (§242 zákona č. 140/1961 Sb. Trestního zákona).

Dítě je obětí sexuálního zneužívání

Doporučený postup:

1. Pokud se žák svěří učiteli s informací o tom, že je obětí sexuálního násilí, informujeme jen nejnnutnější okruh osob
2. Pokud se zneužívání dopouští rodič, neinformujeme ho.
3. S dítětem komunikujeme (nevyšetřujeme)
4. Kontaktujeme Policii ČR (předem o tomto kroku informujeme žáka)
5. Předáme případ Policii ČR

Sexuální rizikové chování

Rizikové sexuální chování může negativním způsobem ovlivnit jedince., který se ho dopouští nebo se ho týká. Může se projevit i v psychice (změna hodnot) žáka, ale i v dalších oblastech (zdravotní, sociální, preferenční). K sexuálnímu rizikovému chování řadíme promiskuitní chování, rizikové sexuální praktiky, nechráněný pohlavní styk při náhodných známostech, sexuální zneužívání, zveřejňování intimních fotografií na internetu atd.

Základní ukazatele rizikového sexuálního chování (učitel má zasáhnout):

- a) pokud ho dítě neprovádí v soukromí
- b) pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího
- c) pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování – musí se mu věnovat na úkor jiných aktivit

Rizikové sexuální chování upravuje Trestní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb.

Doporučený postup:

1. Zajištění bezpečného klimatu
2. Jako první situaci řeší třídní učitel (hodiny OSV)
3. V případě vážnosti problému je informován metodik prevence, výchovný poradce a vedení školy
4. Je informován zákonný zástupce. V tomto případě lze, podle závažnosti, řešit vzniklou situaci buď na půdě školy, nebo zprostředkovat kontakt rodičů se specializovaným pracovištěm, které nabízí psychologické, terapeutické a poradenské služby
5. Pokud ve svém chování žák nadále pokračuje, škola se může obrátit na odborníka v této oblasti (psycholog, sexuolog, psychoterapeut...)
6. Zjištěné násilí (i sexuální) páchané na dítěti je škola povinna ohlásit Orgánům sociálněprávní ochrany dítěte nebo na Policii ČR

Preventivní aktivity:

Preventivní programy zaměřené na sexuální výchovu s přihlédnutím k věku. Budovat odpovědné chování v této oblasti. Informovat o rizikových faktorech, které souvisí s promiskuitním a rizikovým chováním (přenosné choroby). Upozornit na společenský dopad sexuálního chování (sdílení fotografií na internetu, komercializace sexu). Informujeme žáky o předsudcích a různých podobách sexuální orientace.

11. Netolismus

Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách.

Mezi ně patří zejména:

1. počítačové hry
2. sociální sítě
3. internetové služby (různé formy chatu),
4. virální videa
5. mobilní telefony
6. televize aj.

S netolismem jsou spojena různá rizika:

Zdravotní: Bolesti pohybového aparátů – bolest šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd. Se sedavým způsobem života mohou být spojeny další problémy, např. obezita, cukrovka a srdeční onemocnění. Známý jsou také případy epilepsie. Často dochází k problémům s očima (pálení a slzení očí, tik, problémy se zaostřováním atd.)

Sociální i psychologická rizika: Projevují se problémy s organizací času, nepravidelnost v jídle, nedostatek spánku. Dochází k problémům v rodině, zhoršování komunikace a mezilidských vztahů. Dochází i k poruchám paměti. Vyrůstá agresivita, projevy šikany, nepřátelství a agrese. Problémem je i odtržení o reality. Typickým znakem netolismu je pozvolný a neuvědomělý vznik závislosti. Roste jeden způsob chování, který vytěsňuje všechny ostatní.

Typické projevy:

- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá
- kradení peněz na nákup her
- narušené vztahy s rodinou
- zanedbávání učení atd.

Doporučený postup:

1. Kvalifikované pozorování pedagoga (může odhalit další typy rizikového chování). Učitel se orientuje podle těchto znaků: únava, osamělost, změny v chování, zvýšení agresivity atd.
2. Navození důvěry a kvalifikovaná pomoc
3. Informování ŠPP, vých. poradce, metodika prevence
4. **V případě hazardního hráče mladšího 18 let, Informujeme rodiče**
5. Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna informovat OSPOD. V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.
6. V případě menší závažnosti poskytneme kontakt na odborníky
7. Podpora žáka při řešení obtížných situací (pedagogicko-psychologické poradny, středisko výchovné péče, adiktologické poradny, nestátní organizace zabývající se prevencí netolismu).
8. Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup k vyšetření události.
9. O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis.
10. Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR.

Preventivní aktivity:

Preventivní programy zaměřené na tuto problematiku a přiměřené věku. Nabídka vhodných aktivit. Zvýšit informovanost žáků o povaze a rizicích hazardního hraní, včetně korekce chybných informací a mylných přesvědčení o hazardní hře. Odhalování matematických a statistických principů sázek.

<https://www.saferinternet.cz/>

<https://www.e-bezpeci.cz/> - vhodný i pro rodiče

<https://www.nabertekurz.cz/rozcestnik>

12. Náboženská hnutí

Pojem kult je v souvislosti s těmito skupinami běžně užíván, ovšem může se týkat i skupin, které náboženský charakter nemají (třebaže mají často podobné rysy, které v extrémnější podobě mohou být patologické, například využívání psychické manipulace). Pod pojmem „sekta“ rozumíme v kontextu primární prevence rizikového chování určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí

Charakteristické rysy sekty:

- izolovanost, relativní uzavřenost,
- posilování pocitu výlučnosti
- udržování nonkonformního opozičního postavení
- touha po zbudování ideálního společenství
- zdůrazňování etických rozměrů náboženského života
- autoritativní systém řízení
- existence jednotného a vysvětlujícího univerzálního klíče
- eklekticismus (myšlení, kdy se jedinec nedrží hotových systémů, vzorů, ale vybírá si z nich jen ty prvky, které se mu zdají být nejlepší)

Rizikovým faktorem, který přitahuje mladé lidi k sektám nebo jiným skupinám, je touha po něčem zakázaném, vzrušujícím a snaha odlišit se. Aktivity náboženské skupiny mohou být spojeny s nelegálním chováním včetně užívání omamných a psychotropních látek jako marihuana, hašiš, LSD či sklonem k rizikovému sexuálnímu chování, ale může hrozit i sebevražedné jednání.

Náboženské skupiny, které působí v České republice:

Společenství svědků Jehovových (jehovisté), Církev Ježíše Krista Svatých posledních dní (mormoni), Společenství Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanství (Církev sjednocení; moonisté), Scientologická církev (scientologie), Satanismus,

Typické projevy:

- izolovanost žáka, pocit výjimečnosti
- změna v oblékání
- změna hodnot
- konfliktní chování k ostatním atd.

Doporučený postup:

1. U každého podezření na výskyt osob ovlivněných náboženským směrem musí být informován třídní učitel, ředitel školy a následně i zákonný zástupce
2. V odůvodněných případech je dále možné kontaktovat školního psychologa, metodika prevence, výchovného poradce, OSPOD či Policii České republiky.
3. Konzultace s odborníky
4. Je-li členem sekty nebo náboženské skupiny celá rodina a neexistuje podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin, nelze situaci řešit z pohledu pedagoga.

Preventivní aktivity:

Naslouchání žákům, nezakazování. Přiblížení různorodých témat s problematikou sekt a náboženských organizací. Nekázat a nezakazovat. Poskytovat žákům co nejobjektivnější informace uvedených zdrojů. Nezesměšňovat a nedegradovat jejich idoly. Na problematiku sekt pozvat odborníky. Naučit žáky rozlišovat sektu a hnutí.

Užívání náboženských symbolů ve školách není omezeno prostřednictvím právních předpisů, ale jen tehdy, pokud nezvyšují riziko zdraví žáka či ostatních, či neznemožňují výkon určité činnosti.

13. Příslušnost k subkulturám

Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících, inklinace k nim se začíná výrazně projevovat od cca 13. roku života. Umožňuje dospívajícímu především odpoutat se od pasivního následování hodnot rodičů a autorit, vytváří předpoklad pro budoucí tvorbu vlastní identity a představuje první krok v rámci nacházení vlastní svébytnosti. Přestože je přínos subkultur pro psychický vývoj dospívajícího zřejmý, negativním dopadem příslušnosti k některým subkulturám může být osvojení si některých forem rizikového chování, nejčastěji různé formy závislostního jednání (konzumace nejrůznějších drog či ulpívání na jednom typu činnosti).

Rozlišujeme 2 formy příslušnosti k subkulturám:

- 1) zástupné ztotožnění – zpravidla dočasná příslušnost k dané skupině, naivní ztotožnění se s hodnotami
- 2) pravé ztotožnění – relativně stálá příslušnost, častá je aktivní angažovanost v realizaci společných akcí apod.

Nejčastěji se objevující subkultury:

Anarchismus, Emo, Gothic, Hip – hop, Punk, Ska / reggae, RPG komunity / síťové PC hry, Skinheads

Doporučený postup:

1. Příslušnost k subkultuře neznamená automaticky výskyt rizikového chování
2. Nepodléhat předsudkům (vzhled)
3. Nezesměšňujte žáka
4. Kritiku směřujte k projevům chování (ne subkultury)
5. Zjistěte informace o subkultuře
6. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení.
7. V případě takovéto podezření, zákon určuje školskému zařízení povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu OSPOD)

Preventivní aktivity:

Preventivní působení v oblasti subkultur je minimálně sporné. Můžeme hovořit o prevenci některých rizikových projevů chování, které jsou s určitými subkulturami úzce a někdy typicky spjaty. Na úrovni nespécifické primární prevence se zaměříme na vytvoření bezpečného klimatu, respektu k pluralitě názorů a podpoře třídního kolektivu. V oblasti specifické prevence se zaměříme na jednotlivé rizikové faktory provázející jednotlivé typy subkultur, seznámení se se skutečnou historií a vývojem jednotlivých subkultur a informace o možných rizikových jevech.

Smolík, J. Subkultury mládeže, uvedení do problematiky. Grada, Praha 2010

Souček, T. a kol. Kmeny. Nakladatelství BiggBoss, Praha 2011

14. Rizikové chování v dopravě a ve sportu

Jedná se o relativně novou formu rizikového chování z hlediska masového rozšíření. Toto rizikové chování můžeme definovat jako záměrné vystavování sebe nebo druhých nepřiměřeně vysokému riziku újmy na zdraví nebo dokonce přímému ohrožení života v rámci sportovní činnosti nebo v dopravě (Miovský, 2010, s.76). Patří sem např. záměrné ježdění pod vlivem psychoaktivních látek, nekvalitně připravené raftové sjezdy divokých řek bez potřebného vybavení a zkušeností, jízda na kole bez ochranných pomůcek, tajné závody aut přímo za plného provozu, snowboarding na nebezpečných místech, extrémní sjezdy horských kol v nebezpečném terénu bez ochranných pomůcek atd.

Doporučený postup:

1. Informovat tyto osoby: ředitele školy, zákonné zástupce žáka, třídního učitele, metodika prevence, výchovného poradce
2. V odůvodněných případech je dále možné kontaktovat OSPOD či Policii České republiky.

Doporučený postup v případě vážného úrazu:

1. Pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka) poskytne první pomoc
2. V případě potřeby volá záchranou službu (155)
3. Úraz nahlásí třídnímu učitel, řediteli školy, metodikovi prevence a výchovnému poradci
4. Informace o úrazu zapíše do Knihy úrazů
5. Informujeme zákonného zástupce, škola (třídní učitel) telefonicky
6. Pokud svědčí zjištěné skutečnosti o tom, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá ředitel školy hlášení místně příslušnému útvaru Policie ČR
7. Třídní učitel seznámí žáky s událostí, provede opětovné poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví, předcházení úrazům a zapíše

Preventivní aktivity:

Besedy zaměřené na bezpečnost v dopravě (příslušník policie) a ve sportu. Vysvětlování odpovědnosti za vlastní zdraví.

Důležité telefonní kontakty:

Tísňová linka → 112

Linka bezpečí → 116 111

Rodičovská linka → 606 021 021

Hasiči → 150,

Zdravotnická záchraná služba → 155

Městská policie → 156,

Policie ČR → 158

<https://www.clovekvtisni.cz/>

<http://www.anabell.cz/>

<https://www.saferinternet.cz/>

<https://www.e-bezpeci.cz/>

<https://www.nabertekurz.cz/rozcestnik>